

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/124

Karar No.:1963/243

Karar tarihi:11/10/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:4.12.1963/11572

Davacılar : 1- C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupu

2- C. H. Partisi.

Dâvanın konusu : C. H. P. nin haksız iktisapların iadesi hakkındaki 14/12/1953 günlü ve 6195 sayılı kanunun Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülerek iptali istenmiştir.

İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi gereğince 4/3/ 1963 gününde yapılan ilk incelemede 21/2/1963 günlü dâva dilekçesinde imzası bulunanların C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkan Vekilleri oldukları belirtilen onanlı belgenin bulunmadığı görüldüğünden bu eksikliğin 15 gün içinde tamamlanması ve yine dilekçede imzası bulunan C. H. P. Genel Sekreterinin Parti Başkan Vekili olup olmadığının aynı süre içinde bildirilmesi için davacılar tarafından yapılan tebligat üzerine istenilen belgeler süresi içinde gönderilmiş ve C. H. P. genel başkanım imzasıyla verilen cevapta C. H. P. Tüzüğünün 29 uncu maddesinde partiyi devlet daire ve kurumlarında ve mahkemelerde Genel Sekreterin temsil edeceği belirtilmiş olduğundan Genel Sekreterin hukukî işlem ve bağlantılar bakımından partiyi temsil konusunda Genel Başkan Vekili durumunda bulunduğu bildirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının 1 sayılı bendi gereğince, kanunların ve yasama meclisleri içtüzüklerinin Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle siyasi partiler adına dâva açma yetkisi tüzüklerine göre en yüksek merkez organlarının kararı üzerine Genel Başkanlarına veya vekillerine tanınmış olup C. H. P. Tüzüğünün 29 uncu maddesiyle parti Genel Sekreterine partiyi mahkemelerde temsil yetkisinin verilmiş olması bu kanuni esası değiştiremeyeceğinden Genel Sekreter, C. H. P. adına Anayasa Mahkemesinde dâva açmak yetkisine sahip bulunmamıştır. Bu sebeple dâvanın C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun istemine hasredilmesine ve grup adına açılmış olan dâva dilekçesinin eksikleri tamamlanmış ve dilekçenin kaleme havale edildiği 21/2/1963 gününe göre dâvanın Anayasa'nın geçici 9 uncu maddesine uygun olarak süresi içinde açılmış olduğu anlaşıldığından esasın incelenmesine 12/4/1963 gününde oybirliği ile karar verilerek hazırlanan rapor ve iptali istenen kanun ve Anayasa'nın ilgili hükümleri ile gerekçeleri ve Meclis tutanakları incelenerek gereği görüşülüp düşünüldü :

Davacı, 6195 sayılı kanunun Anayasa'ya aykırılığı hakkında aşağıdaki iddiaları ileri sürmüştür :

1- Sözü geçen kanun, bu gün yürürlükte bulunan 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sına aykırı olmakla beraber yürürlüğe girdiği gündeki 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun, kaza hakkının bağımsız mahkemelerce kullanılacağını gösteren 8 inci maddesiyle Türklerin temellük ve tasarruf haklarını teminat altına alan 79., müsadereyi yasaklayan 73 üncü ve "İstimvâl ve istimlâk" esaslarını tesbit eden 74 üncü maddelerini de ihlâl etmiştir.

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

2- Kanunun çıkarıldığı günde Büyük Millet (Meclisinde çoğunlukta bulunan partinin, bağımsız mahkemelere ait olan yargı yetkisini gasbetmek suretiyle aslında ispata muhtaç bulunan C. H. P. nin devlet daire ve kurumlarıyla diğer kamu tüzel kişilerinden doğrudan doğruya veya dolayısıyla vâki iktisaplarının nüfuz ve hâkimiyetine dayanan haksız iktisapları olduğu hükmünü sözü geçen kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası ile tesis etmiş olduğu halde bu fıkra da belirtilenler dışında kalan bütün mallarıyla hak ve alacaklarını da Hazineye geçirmiştir.

3- Hiç bir ayırım yapılmaksızın Hazineye geçirilen mal, hak ve alacaklar arasında partinin büyük kurucusu Atatürk'ün 11/5/1938 gününde partiye yapmış olduğu bağış, 5/9/1938 günlü vasiyetnamesiyle partiye bıraktığı mallar ve haklar başta olmak üzere :

a) Kanunun yürürlüğe girdiği günde partili milletvekillerinin aylıklarından partiye yaptıkları bağışlardan arta kalıp parti grupunun Türkiye İş Bankasındaki hesabında mevcut 287 bin lira,

b) Gerek partinin iktidarda bulunduğu 1950 yılından önceki devrede, gerekse muhalefet yıllarında milletvekillerinden ve üyelerinden alınan aidat ve bağışlar,

c) Partisiz vatandaşların bağışları ve partinin özel kişilerden ve normal çalışmalarından özel hukuk hükümlerine göre elde ettiği diğer gelirler,

ç) 8 Ağustos 1951 günlü ve 5830 sayılı kanunun yayımından sonra partililerin bağışları ile edinilen taşınmaz mallar (Erzurum C. H. P. binası gibi)

dâhil bulunmaktadır.

4- Herhangi bir ayırım yapılmadan partinin bütün malları Hazineye geçirilirken borçlarının ödenmesi, partiye bırakılmıştır, buna örnek olarak o günlerde yapılmakta olan Bursa parti binasının müteahhidinin 200 bin lirayı aşan alacağı gösterilebilir.

5- Bir kamu hukuku tasarrufu olan kanunların partizan ve özel maksatlarla değil, kamu yararı amacı ile çıkarılması gerekir, halbuki gerek kanun metnindeki çelişmeler ve gerekçenin kapsadığı düşünceler, gerek kanunun tam 1954 seçimleri öncesinde çıkarılmak suretiyle muhalefet partisinin varlığının aktifinden yoksun edilerek ağır borç altında bırakılması, bu kanunun kamu yararı ve devletin ve rejimin mevcudiyeti ile bir ilgisi bulunmadığını, aksine tamamiyle siyasi ve meşru olmayan amaçlarla çıkarıldığını göstermektedir.

6- 6195 sayılı kanunun modern hukuk devleti esaslarını tam olarak belirten bugünkü Anayasa'mızın yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağını açıklayan 7 nci maddesi ile millet egemenliğinin Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanılacağını gösteren 4 üncü maddesine aykırı olduğu kadar genel müsadere yasağını kapsayan 33., mülkiyet hakkını teminat altına alan 36 ncı ve kamulaştırma usullerini belirten 38 inci maddeleri ile de bağdaşamaz ve Türk Anayasa'sının kabul ettiği hukuk devletinde yürürlükte bulunan kanunlar arasından çıkarılması gerektiğinden şüphe edilemez.

GEREKÇE :

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının geçici 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında (Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yürürlükte olan herhangi bir kanun hakkında, bu Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla iptal dâvası açılabilir) hükmü konulmuş olduğundan, önce iptali istenen 6195 sayılı kanunun gerek Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı 28 Ağustos 1962 gününde, gerekse şimdi yürürlükte olup olmadığının incelenmesi gerekir.

Sözü geçen kanunun 1 inci maddesi şöyledir :

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

(Madde 1- Cumhuriyet Halk Partisinin her ne şekilde ve suretle olursa olsun umumi muvazeneyle dahil dairelerle katma bütçeli idarelerden, hususi idare ve belediyelerden, köylerden, iktisadi Devlet teşekkülleri ve bunların müesseselerinden ve diğer âme hükmi şahıslarından doğrudan doğruya veya dolayısıyla vâki iktisapları, nüfuz ve hâkimiyetine dayanan haksız iktisaplarıdır. Bu sebeple mezkûr partinin bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte malik olduğu bütün menkul ve gayrimenkul mallarla, para, haklar ve alacaklar ve sair kıymetler Hazine mülkiyetine intikal eder.

Ancak münhasıran parti binası olarak kullanılan yerlerdeki menkul eşyadan parti faaliyeti için zaruri oldukları Maliye Vekâletince kabul edilecek olanlar Cumhuriyet Halk Partisine bırakılır.)

Üyelerden Hakkı Ketenoğlu, kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının hükmünü icra ettiği, bu sebeple yürürlükte bulunmadığı, Muhittin Güründe, (Bu sebeple mezkûr partinin bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte malik olduğu bütün menkul ve gayrimenkul mallarla, para, haklar ve alacaklar vesair kıymetler Hazine mülkiyetine intikal eder.) hükmü kanunun yürürlüğe girdiği günde etkisini yaparak Halk Partisinin bütün malları Hazineye geçmiş ve o günden sonra herhangi bir malın Hazineye geçmesi imkânı kalmamış olduğuna göre bu fıkranın artık uygulama konusu bulunmadığından ve kanunun diğer maddelerinin uygulanması ise mülkiyetin geçmesi anlamında olmayıp önceden geçmiş olan mülkiyetin belirtilmesini sağlamayı amaç tutan işlemlerden ibaret olduğundan maddenin sözü geçen fıkrası hakkında verilecek bir kararın geriye yürüyecek nitelikte olacağı, bunun da Anayasa'nın 152 nci maddesine uygun düşmeyeceği, bu itibarla istem hakkında bir karar verilmesi gerekmiyeceği düşüncesinde bulunmuşlardır.

Kanunların sonradan yürürlüğe konulan başka bir kanunla açıkça kaldırıldığı veya yürürlükte kalacağı sürenin metninde gösterilmiş olduğu haller dışında ne zaman yürürlükten kalkmış sayılacağı yani zımnî olarak ilga edilmiş veya hükmünü yerine getirerek mülga hale gelmiş olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalı bir konu teşkil etmekte, önceki ve sonraki kanunların genel veya özel nitelikte bulunmalarına göre ayrımlar yapılarak çözümlenmektedir. Bununla beraber dâva konusu 61 95 sayılı kanun belli bir süre yürürlükte kalmak üzere çıkarılmış kanunlardan olmadığı gibi yürürlükten kaldırıldığına dair sonra çıkarılmış bir kanun da yoktur. Bundan başka sözü geçen kanunun zımnî olarak ilga edilmiş sayılmasını gerektirecek, ona aykırı hükümler kapsayan bir kanun da sonradan yürürlüğe konulmamıştır.

Öte yandan sözü geçen kanunun 6 ncı maddesinde (Muvazaa yolu ile veya başkaca hileli muamele ve sebeplerle üçüncü şahısların uhdelere geçmiş bulunan gayrimenkul mallarla menkul mal, para ve kıymetler hakkında umumi hükümler caridir.

Ancak bu sebeplerden herhangi birisine dayanılarak dâva ikamesi halinde mahkemelerce müruruzaman def'i dinlemez ve bu iddialar her türlü delil ile ispat olunabilir.) denilmiş ve 7 nci maddesinde de 1 inci maddede yazılı malları, 2 nci madde gereğince yapılacak tebligatta belirtilen süre içinde teslim etmeyenler, kaçırınlar, saklayanlar ve bu fiillere katılanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 276 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki cezanın uygulanacağına ve zamanında teslim edilmeyen malların nasıl değerlendirileceğine ilişkin hükümler konulmuştur. Maliye Bakanlığının 17/12/1953 günlü ve 8585 sayılı Resmî Gazete ile yayınlanan tebligatında 1 inci maddede yazılı malları elinde bulunduranların 29/12/1953 günü akşamına kadar malsandıklarına teslim etmeleri, bu malları muvazaa yolu ile veya başkaca hileli işlem ve sebeplerle mülkiyetinde, elinde, yanında bulundurup da anılan süre içinde teslim etmeyen, saklayan ve kaçırınlar hakkında kanunun 6., 7. ve 8 inci maddeleri gereğince kanuni kovuşturma yapılacağı bildirilmiş olduğu halde bugün dahi bu mallardan bazılarının hazineye fiilen el konulmamış olması ihtimali vardır. Böyle bir ihtimalin tahakkuku halinde kanunun 6., 7. ve 8 inci maddelerinin uygulanması gerekeceği şüphesizdir.

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

Anayasa'nın 152 nci maddesinin üçüncü fıkrası, iptal kararının geriye yürümiyeceği hükmünü koymuş olmakla beraber bu hüküm, Anayasa'ya aykırı kanunların iptali için açılmış olan dâvaların görülmesine engel olmaz içtimai huzur düşüncesiyle konulduğu Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporundan anlaşıl原因 Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümiyeceği hükmünün, hâsıl edeceği sonuçların tâyini uygulama ile ilgili bir işlem olup bu hüküm Mahkememizin görevini etkiliyecek nitelikte değildir. Mahkememizin görevi usul ve kanun hükümlerine uygun olarak açılan bir dâvayı görmek ve iptali istenen kanun veya hükmün Anayasaya uygunluğunu veya aykırılığını belli ederek karara bağlamaktır; kararın geriye yürüyecek nitelikte olup olmayacağını tâyin ve bunun sonuçlarını tesbit etmek Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunmamaktadır. Bu bakımdan. verilecek kararın geriye yürüyecek nitelikte olacağı düşüncesi ile açılan dâva hakkında bir karar verilmesi gerekmiyeceği kabul edilemez.

Bu durumda 6195 sayılı kanunun, Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı 28 Ağustos 1962 gününde ve şimdi de yürürlükte bulunduğu ve iptal isteminin incelenerek karara bağlanması gerekeceği Üyelerden Hakkı Ketenoğlu ve Muhittin Gürünün muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırılmış ve esasın incelenmesine geçilmiştir.

91 milletvekili tarafından yapılmış ve Büyük Millet Meclisi Geçici Komisyonunca da iştirak edilmiş olan kanun teklifinin gerekçesinde, demokrasi rejiminin her çeşit maddi ve mânevi pürüzden arınmış olarak işleyebilmesinin temel şartlarından birinin tek parti devrinin, Anayasa ve kanunların amaçlarına aykırı hareket etmek suretiyle hâkim parti yararına faydalar sağlayan tasarruflarının sonuçlarını tamamiyle tasfiye etmek ve diğerinin de rejimin geleceğini bu çeşit hareket ve tasarruflara yol açacak her türlü eğilimleri önleyebilecek tedbirleri almak olduğu bunlar yapılmadıkça vatandaşla Devlet arasında bulunması zorunlu olan karşılıklı güyen ve dayanışmanın kurulmasına imkân olamayacağı, zira Devletin en büyük görevinin hakkı savunma ve haksızlığı önleme olduğu, Devletin meşruluğunu bu görevin yapılmasında gösterdiği kudret ve ehliyet nisbetinde elde edeceği belirtildikten sonra eski iktidarın faaliyetlerinin bu esasların ışığı altında incelemeye tabi tutulduğu zaman, iktidarda bulunan parti yararına Devlete, özel idarelere, belediyelere ve köylere, evkafa, iktisadi Devlet teşekküllerine karşılıksız veya sembolik denecek kadar az bir bedelle taşınmaz mal ferağları yaptırılmış, örtülü ödenekten, il bütçelerinden paralar verilmiş, tüzel kişiliği bile olmayan halkevlerine sarfedilmek kaydiyle Devlet, belediye, köy ve vilâyet bütçelerinden ödenek ayrılmış, içtimai yardım diye bu kurumlardan para sağlanmış, içtimai konulara sarf edilecek kaydiyle hayır cemiyetlerine bütçelerden ayrılan ödenek iktidar partisi faaliyetlerine sarf ettirilmiş, halkevleriyle Cumhuriyet Halk Partisinin bazı vergi ve resimlerden muaf tutulmasına dair kanunlar çıkarılarak partiye imtiyazlar tanınmış ve daha bir çok dolambaçlı yollardan parti yararına faydalar temin edilmiş olduğu belirtilerek herhangi siyasi bir kuruluşun iktidarda bulunmasının sağladığı nüfuz ve otoriteyi kötüye kullanmak suretiyle haksız mal ve menfaatler elde etmiş olması, karşısında bu iktisapları hakiki sahibi olan millete geri vermeye yürürlükteki mevzuatın imkân verip vermediği konusu ele alınmakta, bu tasarrufların şekle uy gün görülmesinin gayrimeşru olmalarına engel teşkil etmiyeceği, bu sebeple söz konusu haksız iktisapların, bir İktidar menfaatine bu sıfatla yapılmış kamu tasarrufları niteliğinde olduklarının kabulü gerekeceği, bu tasarrufların iptali muhakkak kamu ve Anayasa hukuk kurallarına göre düşünölmek gerekeceği, zira bu tasarrufların şekle uygunluğunun inkâr edilemiyeceği ve bu yönden herhangi bir anlaşmazlığa konu olamıyacaklarına göre yargı mercilerine gidilemiyeceği ve yine bu sebeptendir ki siyasi yollarla yapılan haksız iktisapların ancak siyasi yollarla ortadan kaldırılabileceği sonucuna varılmakta ve bundan sonra birkaç ildeki parti hesaplarının incelenmesinden elde edilen rakamlar ve bazı taşınmaz malların almış bedelleri açıklanarak yukarıda özetlenen görüş ve düşüncelerin doğruluğu belirtilmek inlenmektedir.

6195 sayılı kanunun l inci maddesi ile Cumhuriyet Halk Partisinin maddede gösterilen kamu idare ve kurumlarından her ne şekil ve suretle olursa olsun yani gerek bir bedel karşılığında, gerekse

bağış ve yardım yolu ile karşılıksız olarak doğrudan doğruya ve dolayısıyla iktisap etmiş olduğu taşınır ve taşınmaz mallar ile hak ve alacakların haksız iktisap olduğu hükme bağlanmıştır.

Taşınır ve taşınmaz mallarla hak ve alacaklarının ne suretle iktisap edileceği Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunundaki hükümlerle düzenlenmiştir. Bu hükümlere uygun olarak iktisap edilmiş olduğu tapu sicilli kayıtları ve zilyedlik ile sabit olan bir taşınır veya taşınmaz malın veya hak ve alacağın haksız iktisap edilmiş olduğu iddiası, ortaya normal olarak bir hukuk anlaşmazlığı çıkarır. Hukuk anlaşmazlıklarını çözmek ise yargı mercilerinin görevi içindedir.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, metne dâhil bulunan başlangıç kısmında bu Anayasa'nın (İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için) kabul edildiğini belirttikten sonra 2 nci maddesinde (Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.) hükmü ile devletimizin bir hukuk devleti olduğunu ilân etmiştir. Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporunda belirtildiği veçhile (Hukuk devletinin temel unsuru bütün devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olmasıdır.) hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren ve bu hakları koruyucu, âdil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini zorunlu sayan ve bütün faaliyetlerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan bir devlet olmak gerekir. Hukuk devletinde kanun koyucu organ da dâhil olmak üzere, devletin bütün organları üstünde hukukun mutlak bir hâkimiyeti haiz olması, kanun koyucunun yasama faaliyetlerinde kendisini her zaman Anayasa ve hukukun üstün kuralları ile bağlı tutması lâzımdır. Zira kanunun da üstünde kanun koyucunun bozamayacağı temel hukuk prensipleri ve Anayasa vardır ve kanun koyucu bunlardan uzaklaştığı takdirde meşru olmayan bir tasarrufta bulunmuş olur.

Hukukun ana prensiplerine dayanmayan, devletin amacı ve varlığı sebebiyle bağdaşmayan ve sadece belli bir anda hâsıl olan geçici bir çoğunluğun sağladığı kuvvete dayanılarak çıkarılan kanunlar toplum vicdanında olumsuz tepkiler yaratır. Böyle bir kanun hukukun yüceliğini temsil etmez. Böyle bir kanunun kabulünü ve uygulanmasını hukuk devleti tasarrufu niteliğinde saymak da mümkün değildir. Bu bakımdan 6195 sayılı kanun, aşağıda belirtilen sebeplerle her şeyden önce Anayasamızın Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu ilkesine aykırılık gösterir.

Anayasa'nın 4 üncü maddesi egemenliğin kayıtsız, şartsız Türk Milletinin olduğunu, milletin, egemenliğini Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanacağını, egemenliğin kullanılmasının hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bakılmıyacağını, hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını açıklamıştır. Bu maddede anılan yetkili organlar, Anayasa'nın 5., 6. ve 7 nci maddeleri ile belli edilmiştir. Bu maddeler hükümlerine göre yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine, yargı yetkisi bağımsız mahkemelere aittir. Yürütme görevi de Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir.

Mal ve mülk edinme hürriyeti, insan haklarının en esaslılarından biridir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si 17 nci maddesiyle bu hakkı açıkladıktan sonra hiç kimsenin keyfî olarak mal ve mülkünden yoksun edilemeyeceğini ilân etmiştir. Bunun gibi devletimizin de 6366 sayılı kanunla katıldığı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine ek Protokolün I inci maddesinde her gerçek veya tüzel kişinin mallarının dokunulmazlığına riayet edilmesi hakkına sahip olduğu, herhangi bir kimsenin ancak kamu yararına olarak kanunun öngördüğü şartlar ve devletler hukukunun genel prensipleri içinde mülkünden yoksun edilebileceği açıklanmıştır.

6195 sayılı kanun bu hükümlerle karşılaştırılarak incelendiği zaman bu kanunun kamu yararına olarak geleceği düzenleyici, mücerret şahsi olmayan, genel hukuk kuralları koymadığı,

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

aksine olarak yayımlanmasından önce kazanılmış hakları ortadan kaldıran Özel bir müsadere hükmü koyduğu ve Cumhuriyet Halk Partisini bir takım suçlamalarla mal ve mülkünden keyfi olarak yoksun etmek amacını taşıdığı açıkça görülmektedir. Bu tutum hukukun ana prensipleri ve Anayasa hükümleri ile bağdaştırılması mümkün olmayan keyfi bir tasarruftur.

Kanunun gerekçesi o tarihte Büyük Millet Meclisinde çoğunlukta bulunan partinin muhalifi olan Cumhuriyet Halk Partisinin geçmişteki bir takım tasarruflarının meşru olmadığı ve kanunsuzluğu iddiasını taşıyan suçlama niteliğindedir. Çoğunluğu elinde bulunduran iktidar partisi, bu suçlamalara dayanarak rakip siyasi partinin kendi yararına kamu tüzel kişilerinden haksız ve meşru olmayarak mallar ve menfaatler sağlamış olduğu gerekçesiyle sözü geçen kanunu kabul etmiş ve böylece bir taraftan davacı bir taraftan hâkim sıfatını takınarak kendi dâvasını kendisi karara bağlamıştır.

Su halde Anayasa'nın 7 nci maddesiyle bağımsız mahkemelere verdiği yargı yetkisi, yasama organı tarafından kullanılmış ve 4 üncü maddenin hiç bir organ tarafından kaynağını Anayasa'dan almadan bir devlet yetkisinin kullanılmıyacağı yolundaki hükmü Anayasa dışı bir tasarrufla zedelenmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda bulunduğu zaman kendi yararına bazı kanunsuz tasarruflar yapmış ve kamu bütçelerinden belli maksatları gerçekleştirmek için yapılmış olan yardımları amacından saptırarak parti yararına özel menfaatler sağlayacak şekilde harcamış ise; bu kanunsuz işlemleri araştırıp soruşturmak ve doğruluğu meydana çıktığı takdirde sorumlular hakkında gerekli kanuni kavuşturmaya girişmek yürütme organının görevidir. Kanunsuz tasarrufların sorumlularını cezalandırmak ve ziyaa uğratılmış olan kamu haklarını tanzim ettirmek de bağımsız mahkemelerin yetkisi içindedir. Kamu ve Anayasa hukukunda yasama meclislerinin yargı yetkisini Anayasa sınırları dışında kullanmasını meşru gösteren bir kural yoktur. Kamu idare ve kurumlarına ait özel mülklerin kişilerce haksız olarak mülk edinilmiş olması halinde ortaya çıkan hukuki anlaşmazlığın yargı organlarıncaya çözümlenmesi gerekir. Bu malları kanunun gerekçesinde ileri sürüldüğü üzere Cumhuriyet Halk Partisinin, nüfuz ve hâkimiyetine dayanarak haksız ve meşru olmayan vasıta ve yollarla elde etmiş olup olmadığı da yargı mercilerince takdir ve belli edilmek lâzımgelir. Her ne kadar kanunun gerekçesinde Cumhuriyet Halk Partisinin haksız olduğu iddia edilen iktisaplarının şekle yani yürürlükteki mevzuatın koyduğu esaslara uygunluğu kabul edilerek herhangi bir anlaşmazlığa konu olamayacaklarına göre yargı mercilerine gidilemeyeceği ve bu sebeple siyasi yollarla yapılan haksız iktisapların ancak siyasi yollarla ortadan kaldırılabileceği ileri sürülmüş ise de; bu iddia, hukuk kavramı ile bağdaşabilen bir nitelik taşımamaktadır. Zira âdil bir hukuk düzeni içinde her türlü iddiaların kanuni deliller ile yargı mercileri önünde ispat edilmesi gerekir. Kanuni bir delile dayandırılmayan haksız iktisap iddialarını, bu iktisapları kamu tasarrufları niteliğinde göstererek bunların iptallerinin de mutlaka kamu ve Anayasa hukuku kaidelerine göre düşünülmesi gerekeceği yolundaki düşüncelerle haklı göstermek mümkün değildir. Bu gerekçe müsadere kararını örtmek için ileri sürülmüş, hukuk prensipleriyle ilgisi bulunmayan iddialardan ibaret olup müsadere kararına hukuki bir nitelik bahsedemez. Çünkü kamu tasarruflarının esas, maksat ve şekil yönlerinden kanuni hükümlere uygun olup olmadığının takdiri ve gerekirse iptali yetkisi de yine yargı mercilerine aittir.

Bu sebeple 6195 sayılı kanun, Anayasa'nın 4 ve 7 nci maddelerine aykırıdır.

6195 sayılı kanun, 1 inci maddesinde belirtilen kamu idare ve kurumlarından Cumhuriyet Halk Partisinin elde ettiği malları haksız iktisap olarak kabul eylediği halde, sadece bu malları Hazineye geçirmekle yetinmeyip partinin kendi üyelerinden ve kamu idare ve kurumları dışında, üçüncü kişilerden özel hukuk kural ve usullerine göre iktisap etmiş olduğu mallar arasında Atatürk'ün bağış ve vasiyetleriyle partiye terk etmiş bulunduğu mallar hakkında da, 1 inci maddenin

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

birinci cümlesiyle hükme bağlanan haksız iktisap iddiasını aşarak tam bir müsadere hükmü koymuştur.

Müsadere, Anayasa teminatı altındaki mülkiyet ve miras haklarını yok eden bir tasarruftur ve Anayasa'mızın 33 üncü maddesiyle bir ceza olarak konması dahi yasaklanmıştır.

Mülkiyet ve miras haklarını sosyal ve iktisadi haklardan saymış olan 334 sayılı Anayasamız da 36 ncı maddesiyle herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu ve bu hakların ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği esasını kabul etmiştir. Halbuki 6195 sayılı kanunun gerekçesinde ileri sürülen iddialar olayda bir kamu yararının varlığını belirtmemektedir.

Ortada bir kamu yararı bulunduğu biran için yer verilse bile Anayasa'nın 11 inci maddesi kamu yararıyla da olsa bir temel hak ve hürriyetin özüne dokunulamıyacağını açıklamıştır. Sözü geçen kanun Cumhuriyet Halk Partisinin gerek kamu idare ve kurumlarından gerekse özel kişilerden ve bu arada Atatürk'ten vasiyet yolu ile iktisap ettiği bütün malları, para, hak ve alacakları hiçbir ayırma yapmaksızın ve bedelini peşin ödemeksizin toptan Hazineye geçirtmekle mülkiyet hakkını tamamiyle yok eden bir durum yaratmış ve Atatürk'ün vasiyetini iptal etmiştir. Vasiyet de mülkiyet ve miras haklarının tabii sonucu olmak itibarıyla bu hal Anayasa'nın 36. ve 11 inci maddelerine açıkça aykırılık teşkil eder. Her ne kadar kanunda Atatürk'ün vasiyetinin iptaline dair bir hüküm yer almamış ise de, kanunun kabulünden önce Atatürk'ün vasiyeti ile Cumhuriyet Halk Partisinin mülkiyetine geçmiş olan mallar hakkında kanunda bir ayırma yapılmayarak partinin o zaman malik olduğu bütün taşınır ve taşınmaz mallar ile para, hak ve alacakları Hazineye geçirtmekle sözü edilen vasiyetle partinin mülkiyetine girmiş olan mallar ve haklar dahi bu arada Hazineye geçmiş ve bu mallarla partinin ilişkisi kesildiği gibi vasiyet hükümleri uyarınca gelirden bazı gerçek ve tüzel kişilere verilmesi gereken para ve hakların Cumhuriyet Halk Partisi tarafından yerine getirilmesine imkân kalmamıştır. Bunun da vasiyetin iptalinden başka anlam taşımadığı açıktır.

Bu bakımlardan 6195 sayılı kanunun 1 inci -maddesi Anayasa'nın 2., 4., 7., 11. ve 36 ncı maddelerine aykırıdır. Kanunun 2 - 10. maddeleri ayrı ayrı incelendikleri takdirde Anayasaya aykırı bir hüküm kapsamamakla beraber hükümleri birinci maddeye bağlı olup onun uygulanmasını sağlamayı hedef tuttuğundan ve müstakil bir anlam taşımadığından kanunun tümü Anayasa'nın yukarıda anılan maddeleri hükümlerine aykırı niteliktedir; ve bu sebeple tümünün iptali gerekir.

SONUÇ:

Bu sebeplerden ötürü 6195 sayılı kanunun tümünün, Anayasa'nın 2., 4., 7, 11. ve 36 ncı maddelerine aykırı olduğundan iptaline 11/10/1963 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Sünuhi Arsan	Osman Yeten	Rifat Göksu	İsmail Hakkı Ülkmen
Üye	Üye	Üye	Üye
Lütfi Akadlı	Şemsettin Akçoğlu	İhsan Keçecioğlu	Celâlettin Kuralmen

Üye	Üye	Üye	Üye
Yekta Aytan	Hakkı Ketenoğlu	Fazıl Uluocak	Ahmet Akar

Üye	Üye	Üye
Lütfi Ömerbaş	Muhittin Gürün	Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Bu dosya ile açılmış bulunan iptal dâvasının konusu olan 14/12/1953 günlü ve 6195 sayılı kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan ve kanunun esas itibariyle Anayasa'ya aykırı kısmını teşkil eden (... Bu sebeple mezkûr partinin bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte malik olduğu bütün menkul ve gayrimenkul mallarla para, haklar ve alacaklar vesair kıymetler Hazine mülkiyetine intikal eder.) hükmünün özel bir niteliği bulunmaktadır.

Buna göre kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 16 Aralık 1953 gününde C. H. Partisinin sahibi bulunduğu bütün menkul ve gayrimenkul mallarla her türlü haklar ve kıymetler Hazine mülkiyetine geçmiş ve o günden itibaren bunlar Hazinesinin malı olmuş bulunmaktadır.

Kanunun 2 nci maddesiyle Hazineye tanınmış olan el koyma yetkisi ve 3 üncü maddesinin tapuya tescil muameleleri ile ilişkin hükümleri; 1 inci maddesinin yukarıda yazılı olan hükmü ile mal sahibi durumuna geçirilmiş olan Hazineye, kanunun tatbikatını kolaylaştırmak üzere tanınmış olan bir takım yetkilerden ibaret bulunmaktadır. Yani gerek 2 nci maddedeki el koyma yetkisi, gerekse 3 üncü maddedeki tapuya tescil işlemi, bu malların mülkiyetinin Hazine üzerine geçmesini sağlayan muameleler olmayıp 1 inci maddenin söz konusu hükmünün neticesi olarak kanunen Hazineye geçmiş bulunan mülkiyet hakkının fiili neticelerini tamamlamaya matuf fer'i muamelelerden ibaret bulunmaktadır.

Nitekim, ilişkin olduğu hükümler bakımından yalnız bu konuya münhasır olmak üzere bir benzerlik gösteren ve 31/Temmuz 1963 günlü ve 11468 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış bulunan 23/Nisan 1963 günlü ve 1963/41-94 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında; 6 Ağustos 1340 tarihinden evvel firari veya mütegayyip duruma girmiş bulunan kişilerin mallarının Hazineye geçmesini öngören 13 Eylül 1331 günlü geçici kanunla 15 Nisan 1339 günlü ve 333 sayılı kanunların; firari veya mütegayyip şahısların mallarını, bu durumlara geçtikleri andan itibaren Hazinesinin mülkiyetine geçirmekte olduğu, bu kanuni intikal muamelesi karşısında fiili müdahaleyi tazammun eden el koyma muamelelerinin mülkiyetin nakli bahsinde herhangi bir tesiri olmadığı belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla 6195 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihte C. H. Partisinin uhdesinde bulunmakla beraber her nasılsa o tarihlerde fiili olarak Hazinesinin eline geçmemiş bulunan malların mevcudiyeti halinde bunların, şimdi veya gelecekteki bir tarihte haber alınmaları üzerine Hazine

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

tarafından el konularak fiilî tasarruf altına alınabilmeleri, bu malların mülkiyetinin de el koyma tarihinde Hazine üzerine geçmesi mânasında olmayıp, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten beri esasen Hazinesinin mülkü olmuş bulunan mallardan mal sahibinin fiilî olarak faydalanmağa başlaması mânasını tazammun eder.

Bu açıklamalardan çıkarılmak istenen netice şudur :

C. H. Partisinin mallarının mülkiyetinin belirtilmiş bir kamu yararı bulunmadan, sahibinin rızası alınmadan ve değer bedeli de ödenmeden Partiden alınarak Hazine üzerine geçirilmesi, yani adı geçen partinin mallarının hazine lehine olmak üzere kanunla müsadere edilmesi işi, 16 Aralık 1953 tarihinde meydana gelmiş ve hukuki neticelerinde o tarihte doğurmuş, diğer bir ifade ile muamelenin başlaması, cereyanı ve bitmesi aynı anda olmuş ve tamamlanmıştır.

Bu suretle, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı olan bu hüküm Anayasanın yürürlüğünden 8 sene evvel hukukî neticelerini aynı anda doğurmuş ve bitirmiştir. Bu bakımdan söz konusu hükmün, o tarihten sonra (Ve tabiiyle yeni Anayasamızın yürürlüğünden sonra) C. H. Partisi tarafından iktisap edilmiş ve edilecek olan mallara uygulanması bahis konunu değildir.

Bu suretle tesir ve neticesini, yeni Anayasa'nın yürürlüğünden 8 sene evvel göstermiş olan bu hükmün artık o tarihten sonra veya bu gün için veya gelecekte, herhangi bir uygulama yerinin ve konusunun kalmadığı belirmektedir.

Bu durumdaki bir kanun hakkında, Anayasaya aykırılığı sebebiyle, iptal dâvası açılabilmesine ise Anayasanın geçici 9 uncu maddesi müsait bulunmamaktadır.

Zira Anayasanın geçici 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında aynen şöyle denilmektedir.

"Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yürürlükte olan herhangi bir kanun hakkında, bu Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal dâvası açılabilir."

Görülüyorki Anayasa koyucu, Anayasanın yürürlüğünden evvel çıkarılmış bulunan kanunların iptal dâvasına konu olabilmelerinin tâbi bulunduğu esasları Anayasanın yürürlüğünden sonra kabul edilecek kanunların iptal dâvasına konu olabilmeleri hususunda koyduğu umumi esaslardan ayrı bir hükümle belirtilmektedir. Bu durum karşısında 6195 sayılı kanunun söz konusu hükmünün yeni Anayasa'nın yürürlüğünden sonra, Anayasaya aykırı olarak çıkarılacak ve niteliği bakımından da bu kanuna benzer mahiyette bulunacak olan diğer bir kanun veya hüküm ile Anayasaya aykırılıklarının çözümü bakımından, kıyaslanması caiz değildir.

Zira yeni Anayasadan sonra kabul edilecek olan böyle bir kanun, yürürlükteki Anayasa hükümlerine aykırı olarak doğmuş ve onu ihlâl eden bir hukukî netice yaratmağı hedef tutmuş olacaktır. Binaenaleyh böyle bir kanunun, tesir ve neticesi aynı anda doğmuş ve bitmiş olsa bile, Anayasaya aykırılığının ileri sürülmesi ve incelenmesi tabiidir. Esasen kanunların Anayasaya aykırılık halinin yargı denetimine tabi tutulmasının maksadı da budur.

Fakat yukarıda da belirtildiği üzere yeni Anayasanın yürürlüğünden evvelki kanunlar bakımından durum farklıdır.

Zira yukarıya aynen alınmış bulunan Anayasanın geçici 9 uncu maddesi hükmüne göre, eski kanunlar hakkında iptal dâvası, mülga Anayasaya aykırılık sebebiyle değil, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı olması halinde açılabilir. Keza yeni Anayasadan evvel yürürlüğe girmiş bulunan bir kanun hakkında iptal dâvası, açılabilmesi için o kanunun, Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yürürlükte olması lâzımdır.

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

Açıkça görüldüğü üzere bu madde, eski kanunlar hakkında iptal dâvası açılabilmesini, Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı 28 Ağustos 1962 tarihinde yürürlükte olmasına, yani bu tarihten sonra doğacak olaylara uygulanabilecek nitelikte hükümleri ihtiva etmesine bağlı bulundurmıştır.

Her ne kadar 6195 sayılı kanunun bahis konusu hükmünün ilga edilmek suretiyle yürürlükten kaldırıldığı hakkında açık veya kapalı bir hüküm mevcut değildir. Bu bakımdan yürürlüğe gidiği 16 Aralık 1953 tarihinde, hukuken tamamlanmış bulunan, C. H. Partisinin mallarının Hazinenin mülkiyetine geçmesi keyfiyetinin kanuni dayanağı olmak sıfatıyla halen kanun niteliğini muhafaza etmektedir. Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere bu hükmün, bu gün için C. H. Partisinin herhangi bir malının mülkiyetinin Hazine üzerine geçirilmesi olayım meydana getirmesi imkânı da mevcut değildir. Bu bakımdan 6195 sayılı kanunun birinci maddesinin bahse konu hükmü, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının yürürlüğünden sonra yeni bir mülkiyet nakli muamelesini meydana getiremeyeceği cihetle tatbikatta Anayasa hükümleriyle herhangi bir çatışmaya sebep olamaz. Bu itibarla sözü geçen hükmün durumu, yürürlükten kalkmış bulunan bir kanun hükmünden farksızdır. Böyle bir hükmün, yani herhangi hukuki bir olay doğurması ve binnetice Anayasa hükümlerini ihlâl etmesi imkânı kalmamış olan bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı, olup olmadığını araştırmaya da yer yoktur.

Nitekim Kanunu Medenin sureti mer'iyet ve şekli tatbiki hakkındaki 29 Mayıs 1926 günlü ve 864 sayılı kanunun 9 ve 16 ncı maddelerile Medeni Kanunun yürürlüğünden evvel vâki olmuş evlenmeler ve ölüm olayları sebebiyle meydana gelecek evlilik ve miras işlerinde eski hükümlerin uygulanmaya devam edileceği kabul edilmiş olduğu cihetle bu konulardaki eski hükümler, o tarihlerde meydana gelmiş ve neticelerini doğurmuş ve bitirmiş ve binnetice müktesep bir hak tesis etmiş olan olaylar hakkında, o tarihlere muzaf olmak üzere, uygulanmaktadır. Binaenaleyh bu hükümler ele alınarak ve halen uygulanmakta oldukları ileri sürülerek bunlardan eski evlenme akitlerinin Anayasanın 2 nci maddesindeki lâiklik esasına ve kız erkek arasındaki farklı miras esasının keza Anayasanın 12 nci maddesindeki (Eşitlik) ilkesine aykırılığından bahisle iptallerinin istenilmesi nasıl mümkün değilse 6195 sayılı kanunun, 16 Aralık 1953 gününde hukuki neticesini doğurmuş ve C. H. Partisinin mallarının Hazinece iktisap edilmesi kanuni durumunu yaratarak Hazine lehine müktesep bir hak tesis etmiş bulunan bahse konu "hükmünün, o tarihe muzaf olmak üzere bugünkü uygulamanın mesnedini teşkil ettiği ve binaenaleyh yürürlükte bulunduğu gerekçesiyle iptal dâvasına konu olması da mümkün değildir.

Diğer taraftan Anayasa'nın 152 nci maddesi hükmü, açık olarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümeyeceğini ifade etmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere 6195 sayılı kanunun birinci maddesinin bahis konusu hükmü, 1953 yılının Aralık ayının 16 ncı günü tesirini yapmış ve bitirmiş olduğuna göre bu hüküm hakkında iptal kararı verilmesi, o tarihte neticelenmiş bu muameleye ait bir hüküm, bugünkü Anayasa bakımından yargılanması ve binnetice geriye yürüyecek nitelikte bir karar verilmesi sonucunu doğurur. Bu kararın; geriye yürütülmesi bahis konusu olamayacağına ve söz konusu kanun hükmünün başkaca uygulanması imkânı olmadığından geleceğe de bir tesiri bulunamayacağına göre mahkememiz Anayasaya aykırılık bakımından netice göstermeyecek bir işle meşgul olmuş duruma düşer.

Bundan başka, evvelce Hazine tarafından el konulmamış olması muhtemel olan mallara halen el koyma imkânının bulunması, yukarıda da belirtildiği üzere, mülkiyet hakkında bu defakî el koyma tarihinde Hazine uhdesine geçirilmesi mânasında olmayıp 1 inci madde ile esasen 1953 tarihinde mal sahibi kılınmış olan Hazineye tanınmış fiilî bir takım yetkilerden ibaret olduğundan, mahkememizin bu konuda ittihaz edeceği iptal kararının bu gibi olaylara uygulanabileceği, yani bu

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

gibi malların mülkiyetinin Hazine üzerine geçirilmesini önliyeceği düşüncesi de evvelce Hazineye geçerek tekemmül etmiş bulunan mülkiyet hakkının bu kere bozulması ve netice itibariyle Anayasa Mahkemesinin iptal kararının geriye yürütülmesi sonucunu doğurur ve Anayasa'ya aykırı olur.

Filhakika Anayasa Mahkemesi, vereceği kararların, mahiyetleri itibariyle geriye tesir edici bir hüküm taşımamaları kaydıyla, tatbikatçılar ve diğer merciler tarafından geriye yürüyecek surette tatbik edilip edilemeyeceği üzerinde durmakla mükellef değildir. Ancak bunun, mahkememizin vereceği kararın kendisinin, geriye yürüyecek nitelikte olması haliyle karıştırılmaması lâzımdır. Nitekim, bu dâvada olduğu gibi, mahkememizin vereceği kararın konusunun; bir kanunun, devam etmekte ve daha da devam edecek olan hükümlerinin halen veya gelecekteki uygulamaları ile ilgili olmayıp tamamen geçmişte ceryan etmiş hâdiseleri ve bir kanunun geçmişteki tatbik edilmiş bulunan hükümlerini hedef tutması halinde, o hükümlerin iptali hakkında verilecek karar kendiliğinden geriye yürüyecek bir nitelik taşımakta olacağından, bu gibi hallerde Anayasa Mahkemesinin kendisi de, Anayasa'nın 152 nci maddesi hükmünü gözönünde tutmak mecburiyetindedir. Zira sözü geçen 152 nci maddenin, tatbikatçıları vesair mercileri, Anayasa Mahkemesi kararlarını geriye yürütecek surette uygulamaktan men ettiği hususunda nasıl herhangi bir tereddüt gösterilmiyorsa bu maddenin bizzat Anayasa Mahkemesini de, geriye yürütmek suretiyle tesir gösterecek nitelikte karar vermekten evleviyetle menetmekte olduğu hususunda tereddüde düşünülmemek icap eder. Aksini düşünmek Anayasa'nın 152 nci maddesinin hem açık ifadesine, hem de maksat ve ruhuna uygun düşmez.

Mahkememiz bu kararı ile, bir taraftan Anayasadan evvel hükmünü yitirmiş bir kanun hakkında ve o kanunun Anayasadan evvel meydana gelmiş olan neticesi ve tesirlerini giderici nitelikte karar vermekte, ve diğer taraftan da bu kararın Anayasa'nın 152 nci maddesi karşısındaki durumu, yani geriye yürüyüp yürümiycccği hususu, üzerinde durmanın, görevi dışında olduğunu ifade etmektedir ki çelişme halinde bulunduğu meydana olan bu yoldaki bir düşünüşün, hem birbiriyle, hem de Anayasa'nın yukarıda açıklanan 152 nci ve geçici 9 uncu maddelerinin hükümleriyle uzlaştırılması mümkün görülmemektedir.

Bu sebeplerle istem hakkında mahkememizce bir karar verilmesi gerekmediğinden dâvanın evveleminde usule ilişkin olan bu noktadan red olunması icap eder.

Bu yüzden kararın bu konu ile ilgili kısmına muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün

MUHALEFET ŞERHİ

6195 sayılı kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi (Bu sebeple mezkûr partinin bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte malik olduğu bütün menkul ve gayrimenkul mallarla para, haklar ve alacaklar vesair kıymetler Hazine mülkiyetine intikal eder) ibaresini taşımaktadır. Bu ifade, kanunun muayyen bir maksatla ve gayrimeşru iktisap edilmesi sebebine dayanılarak Halk Partisinin mal ve haklarının Hazine mülkiyetine intikal ettirilmesi amacı ile çıkarıldığını göstermekte ve kanunun yürürlüğe girmesiyle de bütün mal ve haklar Hazineye geçtiğine göre kanunun maksadı neşriyle birlikte gerçekleşmiş bulunmaktadır. Kanunun diğer hükümleri intikal hükmünün

Esas No.:1963/124
Karar No.:1963/243

istisnalarını, intikalin şekil ve şartlarını açıklıyan hükümler olup Anayasa'ya muhalefetleri bahse konu bulunmamaktadır. Haklı veya haksız kazanıldığı kazai kararlarla tesbit edilmeden yasama organının tasarrufu ile Halk Partisi mallarının alınması hususu Anayasa hükümlerine aykırı olup bu babdaki hüküm de birinci maddenin parantez içindeki kısmında yer almakta ve bu cümlelerin hüküm ve maksadı ise kanunun mer'iyeti ile tahakkuk etmiş ve bundan sonra maddenin bu hükmünün tatbikine imkân kalmadığı görülmektedir. Kanunun birinci maddesinin Anayasa'ya aykırı olan birinci fıkrasının ikinci cümlesi zımnı şekilde müddetli olan kanunlar cümlesindedir. Anayasa'nın geçici 9 uncu maddesinin 2 nci fıkrası ise Anayasa Mahkemesinin görevine başlamadan önce çıkarılmış kanunlar hakkında iptal dâvası açılabilmesini, iptale konu olacak kanunun yürürlükte bulunması esası ile kayıtlanmıştır. 6195 sayılı kanunun birinci maddesinin Anayasa'ya aykırı olan ikinci cümlesindeki hükmü, kanunun yürürlüğe girmesi ile hükmünü icra ederek mer'iyeti kalmadığına nazaran işbu kanun aleyhindeki iptal dâvasının reddi lâzım gelir kanaatindeyim.

Usule müteallik bu gereğe riayet edilmemiş olması sebebiyle muhalif ve iptal kararında sayın heyetle beraberim.

Üye

Hakkı Ketenoglu